

Předvánoční tradice a zvyky:

Začneme v listopadu a skončíme těsně před Vánoci.

1. 11 Svátek všech svatých

2. 11 Památka zemřelých (Dušičky)

Halloween

1. 11 sv. Martin

25. 11 sv. Kateřina

30. 11 sv. Ondřej

Advent

4. 12 sv. Barbora

6. 12 sv. Mikuláš

13.12 sv. Lucie

1. 11 Svátek všech svatých

2. 11 Památka zemřelých (Dušičky)

Halloween (kryje se s oběma svátky a je převzat z Ameriky, kam jej dovezli Irové-původně keltský zvyk)

Tyto svátky otevírají otázku lidského života, jeho podstaty a konce. Citlivě se vše může naznačit i dětem (podle věku), tyto otázky je velmi zajímaví. Dříve se více věřilo v posmrtný život a právě v tyto dny i na návrat zemřelých na zem. Vše se těmto duším mělo usnadnit, proto se zapalovala světla, ohně, konaly se hostiny, průvody, tance. Halloweenská dýně se svíčkou uvnitř je vlastně takovou moderní obdobou světelného rituálu.

Starý český kalendář byl lemován seznamem svatých. Podíváme se na ně podrobněji:

11. 11 sv. Martin

Když přijíždí Martin na bílém koni, říká se, že by měl přinášet sníh. Tradice je dodnes živá, peče se Martinská husa, připravují se koláče, pečivo. Dříve se v této době hodovalo a koledovalo. Zpracovaly se tak přebytky z letní a podzimní úrody.

Kdo byl Martin?

Martin byl původně římský voják. Jednoho dne se ujal žebráka, pomohl mu od smrti mrazem. Podělil se s ním o svůj plášť, který roztál mečem napůl. Zážitek ho natolik ovlivnil, že upustil od povolání vojáka, dal se na poustevničení a později se stal biskupem.

Martin je patronem/ochráncem vojáků a koní, ale i domácích zvířat. Dokonce i hus. Zobrazuje se často na koni nebo s koněm a s podkovou.

Děti u této příležitosti mohou hledat třeba skryté podkovy, které Martinův kůň ztratil. V konkrétních návodech najdete popis na výrobu 3-D koníka i postavičky Martina. Pro koho to bude složitější, může využít i jen obrázky koníků v šablonách. Podkovy si také můžete jednoduše vyrobit z papíru. Obrázky najdete v příloze šablon.

25. 11 sv. Kateřina

Dříve se pořádaly Kateřinské zábavy, kde měly ženy hlavní roli.

Kdo byla Kateřina?

Kateřina byla moudrá a vzdělaná žena, proslulá svou výřečností. Navíc prý velmi půvabná.

Jako křesťanka vyzvala císaře, aby se vzdal pohanství. Císařovi rádci ji měli přesvědčit o opaku, ona však namísto toho obrátila na víru i tyto rádce. Za to ji čekalo mučení a smrt.

Proto bývá zobrazována s symboly kola a meče, ale také jako symbol moudrosti-s knihou. Je patronkou universit, ochránkyně učenců a studentů, ale také povolání jako je knihař, kolář, mlynář, přadlena...

30. 11 sv. Ondřej

Den na sv. Ondřeje se pokládal za mimořádně vhodný k věštění. A také se toho dříve využívalo. Hlavně mladé dívky chtěly vědět, kdy a za koho se vdají. K tomuto účelu sloužily různé obyčeje. I nám z Vánoc známé házení střevíce, lití olova nebo třeba zapékání lístečků se jmény nápadníků do knedlíčků. Hádalo se podle předmětů: hlína znamenala smrt, hřeben-nemoc, chleba-majetek, prsten-svatba...

Kdo byl Ondřej?

Ondřej byl původně rybář, Kristův učedník. Uzdravil ženu bohatého římského občana a obrátil ji na víru. Za to byl vězněn a mučen a později i ukřižován. Známý je tzv. Ondřejský kříž, se kterým bývá někdy zobrazován.

Protože se dožil požehnaného věku, bývá vykreslen jako starý muž s bílými vlasy a vousy. Je patronem nevěst, rybářů.

Advent

Advent začíná v neděli nejbližší 30. listopadu. Dnes se nese v duchu příprav na Vánoce, chystání a vymýšlení dárků, ale také zklidnění a zastavení se.

Dříve to mělo být období půstu, ale prokládáno různými svátky se zas až tak přísně se nedodržovalo, i když jídla nebyla taková hojnost jako dnes a lidé se spokojili s málem.

Dnes pro děti a často s dětmi vyrábíme adventní kalendáře, pro výzdobu a zútulnění domovů vážeme adventní věnce, píšeme dopisy Ježíškovi a vůbec si zpříjemňujeme čas čekání na Štědrý den.

Zvyk vázat adventní věnce k nám přišel z Německa a z Rakouska a velmi rychle zakořenil. 4 svíce na věnci symbolizují 4 týdny do Štědrého dne a jsou to tyto neděle: železná, bronzová, stříbrná a zlatá. Kruhový věnec naznačuje, že cyklus se uzavřel, nastane Štědrý den, zimní slunovrat a světlo opět zvítězí nad temnotou.

V tomto e-booku naleznete množství nápadů na výrobu adventních dekorací, obrázky na tvoření a dotvoření jsou i v příloze šablon.

4. 12 sv. Barbora

Dodnes si pořizujeme do vázy větvíčky třešně nebo višně tzv. "Barborky", které mají v teple postupně vykvést a doplnit předvánoční výzdobu. Dříve byly živé květy v zimě velká vzácnost a dívky je využívaly opět k věšteckým účelům. Když větvíčky vykvetly, dívka se vdala/našla ženicha nebo to prostě znamenalo štěstí... Dříve chodily koledovat v tuto dobu i dívky oblečené do bílých prostěradel s rozpuštěnými vlasy. Hodným dětem rozdaly ovoce, zlobivé dostaly metličkou. Tento svátek úplně vytlačil a nahradil Mikuláš.

Kdo byla Barbora?

Podle legendy pocházela z bohaté rodiny, kvůli nápadníkům byla vězněna ve věži. Otci navzdory se dala na víru. Za trest ji otec chtěl setnout hlavu. Na místě do něj za to trefil blesk.

Barbora je uznávána jako ochránkyně horníků, dělostřelců, tesařů, architektů a dalších řemesel. Bývá zobrazována s věží, někdy s kalichem nebo i pavím perem.

6. 12 sv. Mikuláš

Tato velmi populární tradice s Mikulášskou nadílkou se dochovala

dodnes. Dříve chodily v Mikulášském průvodu i jiné masky než jen anděl, čert a Mikuláš. Leckde to byla třeba i smrtka nebo třeba koza. A celý průvod připomínal masopust.

Kdo byl Mikuláš?

Mikuláš je znám jako štědrý a dobrotivý muž. Od mládí dělal dobré skutky a pomáhal potřebným, svůj majetek rozdával chudým. Nakonec se stal i biskupem. Za svou víru byl pronásledován a vězněn.

Je ochráncem a patronem námořníků a hlavně dětí, ale také třeba šťastného manželství. Z řemesel např. obchodníků a lékárníků.

Chránil před povodněmi a zničením mostů. V tom ho u nás nahradil jiný populární světec-Jan Nepomucký.

Víte, že u nás naděluje Mikuláš vlastně dvakrát?

V USA, Rusku a některých státech Evropy Mikuláš naděluje až na Štědrý den. Ano, Mikuláš, ten hodný děda je vlastně Santa Claus nebo děda Mráz v Rusku. Původně vypadal jako obyčejný chlapík v kožichu (v severských zemích dokonce spíš jako elf), který si do saní zapřáhl soba. Firma Coca Cola vymyslela ve své reklamní kampani podobu onoho boдрého červenolícího chlapíka v červeném oblečku. Velmi se to ujalo a výsledek všichni vidíme často už během podzimu v obchodech. Ještě, že máme i toho Ježíška. Není tak nápadný jako Santa, ale snad ho nic nevytlačí.

13. 12 sv. Lucie

Dříve chodily po domech strašidelné masky s děsivým zobákem, tzv. "Lucky" a hrozily ženám za neuklizený byt a strašily děti. Tento zvyk úplně zapadl, částečně i asi přechodem z juliánského na gregoriánský kalendář. Zbyla pranostika: "Lucie noci upije". Patří vlastně až ke dni zimního slunovratu, kdy se teprve začínají zkracovat noci a prodlužovat dny. Proto se možná dnes užívá také rčení: "Lucie noci upije, ale dne nepřidá".

Kdo byla Lucie?

Tradičně byla Lucie mladá křesťanka, která se nechtěla vzdát víry. Její ženich ji nakonec udal, v té době se křesťané pronásledovali a ona byla vystavena děsivému mučení. Vše přestála a neochvějně se držela své víry. Snad také proto je uznávána jako patronka světla. Bývá někdy zobrazena s dýkou v hrdle nebo s lampou v ruce. Někdy drží i misku s lidskýma očima. Ochraňuje proti očním nemocem. Je patronkou mnoha povolání, např. krejčí, kočí, sedláci, písaři... Předvánoční čas je časem svíček, světýlek a lucerniček, legenda o Lucii zde určitě patří. Podle návodů si můžete takovou malou lucerničku nebo lamponek i sami zhotovit.

